

Jernbaneverket
Postboks 4350
2308 HAMAR

Saksbehandler:
Gro Mette Moen
Epost:
gro.moen@forbrukerradet.no

Vår dato:
12.05.2014

Vår referanse:
14/2801 - 2

Deres dato: Deres referanse:

Hørings svar fra Forbrukerrådet vedrørende sportilgangsavtale

Vi viser til høringsbrev til togselskapene av 19.03.2014. Forbrukerrådet ønsker med dette å sende våre innspill til revisjon av sportilgangsavtalen.

Sportilgangsavtalen er et viktig virkemiddel som i sterkere grad bør benyttes for å styrke kapasitet og fremme punktlighet i togtrafikken. Forbrukerrådet mener at dagens avtale ikke gir nok økonomiske insentiver til effektiv utnyttelse av jernbaneinfrastrukturen.

Hensikten med revidering av avtalen er god – nemlig å bedre driftsstabiliteten på jernbanen. Forbrukerrådet opplever likevel at Jernbaneverket legger opp til en ubalansert avtale der den ene parten (togselskapene) har langt mer ansvar enn den andre (Jernbaneverket selv).

Forbrukerrådet mener at det er viktig at ansvar for forsinkelser plasseres tydelig mellom Jernbaneverket og togselskapene gjennom sportilgangsavtalen, og at dette suppleres med økonomiske insentiver for begge parter. Det må ligge sterkere økonomiske insentiver for Jernbaneverket knyttet til mangelfulle leveranser på infrastruktur, enn det Jernbaneverket legger opp til i høringsutkastet. Slike insentiver vil dessuten bidra til nødvendig oppmerksomhet rundt tilstanden på infrastrukturen.

På bakgrunn av dette ønsker vi å komme med en rekke konkrete innspill:

Ikrafttredelse: Sportilgangsavtalen er en viktig avtale som ikke bør tre i kraft før den er ferdig forhandlet og alle innspill er vurdert. Forbrukerrådet mener at det bør gjøres betydelige endringer fra høringsforslaget. Det framstår derfor ikke forsvarlig at avtalen skal tre i kraft allerede 15. juni 2014 når høringsfristen er 28. mai.

Prising av sportilgang: Vi merker oss at høringen legger til grunn at Jernbaneverket skal prise sine tjenester, men ikke tilgangen til sporet. Hvis det er intensjonen med avtalen at alle parter skal ha insentiver til forbedring, vil leie av tilgang på sporet kunne være et slikt insentiv. Da vil begge parter merke effekten ved dårlig driftsstabilitet, og togselskapene vil kunne holde tilbake leie av sporet ved dårlig oppetid. Det framstår som om kun togselskapene skal ha insentiver til å bruke sine oppsatte ruteleier, og varsle hvis de ikke vil ta dem i bruk (punkt 11). Vi etterlyser en vurdering av dette.

Varslings- og lojalitetsplikt (punkt 8): Forbrukerrådet er positive til en tydeliggjøring av varslings- og lojalitetsplikt, men etterlyser også her en gjensidighet i avtalen. Varslings- og lojalitetsplikten bør

også omfatte utveksling av egne rapporter ved ulykker og jernbanehendelser, slik at både togselskapene og Jernbaneverket kjenner til utfordringer og kan lære av hendelser.

Myndighet (punkt 9.2): Forbrukerrådet er opptatt av at det ikke skal være mulig for en av partene å si opp eller endre vesentlige deler av avtalen ensidig.

Sanksjoner, kontrollansvar (punkt 17): Forbrukerrådet er positive til kontrollansvar, men mener at dette også må omfatte for eksempel forskriftsbrudd innen Jernbaneverkets ansvarsområder. Det er en for snever avgrensning at Jernbaneverket kun skal ha ansvar for skade på togselskapenes materiell. Økonomisk tap som Jernbaneverket påfører togselskapene i form av forsinkelser, innstillinger, kostnader til alternativ transport og ulykker, må tas inn i Jernbaneverkets ansvar.

Forsinkelser og infrastruktur: Forsinkelser er et av de viktigste forholdene for forbrukerne, og dersom det etableres insentiver for å bedre ytelsen til partene, bør ansvar for forsinkelser stå helt sentralt. Jernbaneverket skriver selv i høringen at en ventet effekt ved innføring av kontrollansvar er økt fokus på etterlevelse av forpliktelser. En økonomisk konsekvens av å påføre den andre part forsinkelser, vil rette fokus mot hva som forårsaker forsinkelsen. Jernbaneverket begrunner begrensningen i sitt ansvar sammenlignet med togselskapenes ansvar, med at infrastrukturen på jernbanen er gammel, og at togene er nyere. At Jernbaneverket ikke vil påta seg et videre kontrollansvar, i frykt for store utbetalinger, er et urovekkende signal. Forbrukerrådet mener dette ytterligere synliggjør viktigheten av insentiver for fungerende infrastruktur.

Kundekontakt: Det er hensiktsmessig at togselskapene sørger for kundekontakten med passasjerene i tilfeller hvor kunder stiller krav grunnet forhold Jernbaneverket har ansvar for. I slike tilfeller må togselskapene få refundert utgiftene fra Jernbaneverket.

Felles retningslinjer for avviksinformasjon: Forbrukerrådet er opptatt av at passasjerinformasjon ved avvik må bli mer helhetlig. Vi etterlyser felles retningslinjer mellom togselskaper og Jernbaneverket for hvilken informasjon passasjerene skal få, når de skal få den og hvordan. I tillegg etterlyser vi bedre informasjonsflyt mellom Jernbaneverket og togselskapene ved forsinkelser. Reisedata må dessuten være tilgjengelig til reiseplanlegging og slik at kundene får god sanntidsinformasjon. Om disse forholdene ikke reguleres i sportilgangsavtalen bør dette reguleres gjennom andre avtaler.

Forbrukerrådet har tidligere kommet med flere innspill knyttet til sportilgangsavtalen. Vi ba i brev av 20.02.2008 Samferdselsministeren om at passasjerer ved forsinkelser og innstillinger skal gis kompensasjon, uavhengig av om det er togselskapene eller Jernbaneverket som har ansvaret. Departementet ved statsråd Navarsete ba da NSB og Jernbaneverket om å gå i dialog om temaet og viste til at sportilgangsavtalen er det relevante virkemiddelet. I vårt høringssvar til Jernbanepakke 4 ga vi uttrykk for at dagens insentivsystem i Norge i for liten grad gir infrastrukturforvalter økonomiske insentiver til effektiv utnyttelse av jernbanelinjene.

Vennlig hilsen
FORBRUKERRÅDET

Anne Haabeth Rygg
Fagdirektør offentlige tjenester og samferdsel

Gro Mette Moen
rådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke signatur.